

Teosofia kysymyksissä ja vastauksissa.

II.

Teosofiset perusopit.

Kysyjä. Kuulin äsken erään papin väittävän, että teosofia ei ole mitään muuta kuin buddhaismia. »Kavahtakaa itseänne noilta uudenaikaisilta jumalviisailta, sillä he vievät teidät pois ainoan totisen Jumalan ja Kristuksen luota ja jättävät teidät heikon ihmisen, Buddhan, turviin; he ovat susia lampaan muodossa ja valepukuisia Buddhan seuralaisia, joita ei pitäisi oleman kristityssä maassa.» Niin se pappi arveli – ja mitä te siihen tuumaatte?

Vastaaja. Todella monta syytöstä yhtäikaa. Kaikki kuitenkin sisältyy tuohon, että muka olemme buddhalaisia.

Kys. Niin. Enkä minä osannut siihen mitään sanoa, sillä eivätkö teidän oppinne ole itämaalaista alkuperää?

Vast. Ettekö muista, mitä viime kerralla sanoin, että olemme vapaita totuuden etsijöitä, jotka emme suosi mitään uskontoa eli oppisuuntaa erityisesti, emme buddhanoppia kristinuskon kustannuksella emmekä kristinuskoa pakanuuden? Mutta jokaisella on oikeus etsiä totuutta kaikkialta ja jos hän sen jostain uskonnosta löytää, on se hänen yksityinen asiansa, joka ei paina leimaansa koko Seuran tunnustukseen. Me uskomme Seurana, että totuus on uskontoja korkeampi, vaikka se samalla piilee joka uskonnossa.

Kys. Olkoon. Mutta eikö sitten buddhanusko ole teosofiaa likinnä?

Vast. Kas niin, se on toinen asia. Mikäli teosofia on jumalallinen totuus, sikäli se on uskontoja korkeampi; mutta koska jokainen uskonto ilmaisee yhden totuuden puolen, on se siinä kohden likempänä jumalallista viisautta kuin muut uskonnot. Täten on buddhanoppi eräissä kohdin likempänä teosofiaa kuin kristinuskko, kristinuskko taas toisissa. Sillä muistakaa, että kaikki uskonnot ovat samaa alkuperää: ne ovat kaikki syntyisin siitä samasta Mestarein eli Adeptien Veljeskunnasta, josta viime kerralla puhuin. Ja meidän aikamme teosofiset opit ovat kotoisin samasta alkulähteestä. Ytimeltään eli hengeltään ovat näin muodoin kaikki uskonnot yhtä lähellä teosofiaa; muodossa vain on eroavaisuuksia.

Kys. Te sanotte siis, että teosofia ei ole buddhanoppia?

Vast. Tietysti ei.

Kys. Eikä kristinuskokaan?

Vast. Ei tietenkään.

Kys. Mitä se sitten on niihin verraten?

Vast. Teosofia on sitä, mitä Jesus ja Buddha ja kaikki maailman suuret ja viisaat sielut ovat opettaneet – ja paljon muuta, jota he ovat salassa pitäneet.

Kys. Mutta mistä voimme tietää, mitä he ovat opettaneet?

Vast. Kahdella tavalla. Ensiksikin tutkimalla uskontojen pyhiä kirjoituksia – tai, jos meihin luotate, lukemalla teosofista kirjallisuutta. Sillä kun te tutkitte kansojen raamatuita, huomaatte, että ne juuri sisältävät teosofiaa. Ja toinen tapa, millä te pääsette tietoon noitten Mestarein opetuksista on se, että tulette Heidän eli jonkun Heistä personalliseksi opetuslapsiksi; josta puhuin viime kerralla.

Kys. Niin, kyllähän minä tuon kaiken käsitän. Mutta eiköhän kristitty sanoisi, että nykyinen kristinuskko on juuri sitä, mitä Kristus opetti, ja eiköhän buddhalainen väittäisi samaa nykyisestä buddhanuskosta?

Vast. Sangen mahdollista. Mutta opettiko Kristus sitten katolinuskoa vaiko Luterinoppia? Tai opettiko hän ehkä metodismia tai baptismia tai pelastusarmeijalaisuutta? Ja mitä Buddha opetti? Opettiko hän pohjoisbuddhalaisen kirkon metafysiikkaa vai opettiko hän esim. siamilaista materialismia? Te huomaatte, että on paljon eroavia mielipiteitä siitä, mitä kristinoppi ja buddhanoppi

ovat. Me sanomme sentähden, että nykyinen kristinusko ja nykyinen buddhalaisuus näyttävät meille sangen hämästä, mitä heidän perustajansa ovat opettaneet ja tarkottaneet.

Kys. No olkoon. Mutta nytpä tahtoisin tietää, mitä te sanotte, että nuo suuret uskonnonopettajat ovat maailmalle julistaneet.

Vast. Tämä on sama, kuin jos kysyisitte, mitä teosofia opettaa. Katsokaamme siis nyt ensin, mitkä ovat teosofiset perusopit, niin näemme myöhemmin, ovatko Jesus, Buddha ja muut opettaneet samaa.

Kys. Tähän mielelläni suostun. Yksi teosofian perusopeista on tietääkseni sielunvaellus?

Vast. Ei sielunvaellus, vaan jälleensyntyminen.

Kys. Mikä niiden on ero?

Vast. Ettekö muista että koulussa opetettiin teille egyptiläisten uskovan, että ihmisen sielu kuoleman jälkeen saattoi muuttaa eläimen ruumiiseen asumaan?

Kys. Muistan kyllä. Egyptiläiset uskoivat sielunvaellukseen ja pitivät eläimiä pyhinä.

Vast. No niin. Samalla tavalla uskovat meidän päivinämmet monet tietämättömät buddhalaiset esim. Japanissa.

Kys. Eikö se sitten ole teosofiaa?

Vast. Ei suinkaan. Teosofia, kuten sanoin, ei opeta sielunvaellusta, vaan jälleensyntymistä, ja ero niiden välillä on suuri. Jälleensyntyminen on sitä, että ihmisen henkinen minuus, joka on kuolematon, ruumistuu kerran toisensa perästä inhimilliseen muotoon. Toisin sanoen: ei luonto kehityksessä mene taaksepäin; ei ihminen enää muutu eläimeksi; ihmisen muotoon pukeutunut tajunta on siksi kehittynyt, että se aina tarvitsee inhimillisen ruumistuksen.

Kys. Mutta paljon ihmisiä on, jotka ovat alapuolella eläintä esim. siveellisesti. Katsokaa nyt oikein raakaa ja julmaa ajomiestä ja hänen piinaamaansa jaloa, nöyrää ja ahkerää hevosta!

Vast. Teidän huomautukseenne on vallan paikallaan, mutta se ei muuta asiain menoa. Vaikka hevonen olisi kuinka jalo, ei sillä ole sitä ymmärrystä, sitä vapautta, sitä edesvastuuta, mikä on alhaisimmallakin ihmisellä. Myönnän kyllä, että ihminen, joka on himojensa orja ei ole suuresti vapaa eikä suuresti järkävä. Mutta hän on vastuunalainen ja hän voi tulla tietoon omasta huonoudestaan, hän voi parantaa elämänsä ja osottautua inhimilliseksi oleneksi. Sitä ei hevonen voi.

Kys. Jaa, jaa. Ja siksi ihminen on aina ihminen.

Vast. Eikä voi syntyä uudelleen muuna kuin ihmisenä.

Kys. Kyllä ymmärrän. Tämä onkin hauska tietää, sillä taikauskolta tuo sielunvaellus tuntuu. Kuinka saattoivatkaan vanhat kansat siihen uskoa!

Vast. Eivät ajattelevammat niin uskoneetkaan. Heillä oli kyllä jälleensyntyminen selvänä. Ainoastaan tietämättömin kansa uskoi sielunvaellukseen.

Kys. No niin. Jälleensyntyminen on siis yksi teosofian perusopeista. Entä toisia?

Vast. Madame Blawatsky sanoo kirjassaan »Teosofian avain», että teosofiset periaatteet ovat luvultaan neljä: 1) koko ihmiskunnan yhteinen henkinen alkuperä; 2) kaikkien ihmisten solidarisuus eli vastuun yhteys; 3) karmanlaki; ja 4) jälleensyntyminen. Olemme alottaneet lopusta ja maininneet jälleensyntymisen ensiksi. Sanokaa nyt minulle, mitä olette jälleensyntymisellä käsittänyt?

Kys. Että joka ihminen syntyy useita eri kertoja maan päälle, aina ihmisenä.

Vast. Aivan oikein. Luuletteko hänen syntyvän heti uudelleen, kohta kun on kuollut?

Kys. Sitä en tiedä, mutta – eiköhän?

Vast. Ei, ei suinkaan. Kuollessaan jokainen ihmissielu lähtee lepäämään, lähtee puhdistumaan itsekkäistä himoistaan ja pyyteistään ja ajattelemaan elämän kokemuksiaan. Olotila kuoleman jälkeen henkimaailmassa on paljon pitempi kuin fyysillinen elämä.

Kys. Niinkö? Onko se sitten kärsimystä vai iloa?

Vast. Kumpaakin. Jokaiselle kumpaakin. Kaikille ainakin iloa ja rauhaa ja mikäli meissä on eläimellisyyttä jällellä, sikäli se alussa on kärsimystä. Kuolemanjälkeinen elämä onkin jaettu kahteen osaan, joista edellinen vietetään »tuonelassa» eli »kiirastulessa» eli »helvetissä», toinen »taivaassa» eli »paratiisissa».

Kys. Niinkö? Ja jokaiselle ihmiselle? Ettei ole mitään pelkoa kadotuksesta?

Vast. Luonto on järkähtämättömästi oikeudenmukainen. Ikuinen kadotus on sairaan mielikuvituksen tuote.

Kys. Mutta eikö raamattu sitä opeta?

Vast. Ei. Sana »ikuinen» on käännetty väärin. Se kuuluu kreikaksi *aionios*, joka merkitsee »aikakaudellinen».

Kys. Oo! Sitten on kukaties muitakin paikkoja väärin suomennettu?

Vast. On tietenkin, vaikka emme tällä kertaa ehdi raamattuun syventyä. Sanon siis, että kun ihminen on käynyt läpi manalat ja taivaat ja puhdistunut vanhasta persoonallisuudestaan, silloin hän syntyy jälleen maan päälle.

Kys. Ja kuinka kauan tuo haudantakainen elämä kestää?

Vast. Sanotaan sen kestävän läpimitaten tuhat tai tuhatviisisataa vuotta.

Kys. Niin kauan?

Vast. Niin, taivaassa on »tuhat vuotta kuin yksi päivä».

Kys. Mutta eikö ihmisten väkiluku vähenisi, jos he olisivat niin kauan poissa?

Vast. Ei suinkaan, sillä ihmisiä – ihmissieluja on paljon enemmän, monta vertaa enemmän kuin ruumistuneita ihmisiä. Henkimaailma on monta kertaa väkiriikkaampi kuin tämä fyysillisesti näkyväinen maailmamme.

Kys. Mutta jos nyt kaikki ihmiset ovat kuolemattomia sieluja ja yhdenvertaisia kuoleman edessä, miksi ihmiset ovat niin erilaiset ja miksi he syntyvät niin erilaisiin olosuhteisiin maan päällä?

Vast. Teidän kysymyksenne johtaa meidät toiseen teosofiseen perusoppiin, karman lakiin: ihminen on itse oman onnensa seppä; minkä hän kylvää, sen hän niittää. Jos ihmiset ovat erilaisia, ovat he eri tavalla itseänsä kehittäneet. Jos toinen on viisaampi toista, on hän ottanut tarkempaa vaaria elämän opetuksista.

Kys. Mutta ihminenhan on aikansa lapsi ja ympäröivien olosuhteitten kasvattama. Kuinka huonossa ympäristössä kasvanut ihminen voisi kehittyä hyväksi ja viisaaksi?

Vast. Eipä usein voikkaan. Mutta se on silloin hänen karmansa. Hän on ehkä edellisessä elämässään elänyt rikkaissa ja hienosti sivistyneissä ympäristössä ja – laiminlyönyt kaikki hyvät tilaisuutensa ja kehitysmahdollisuutensa.

Kys. Mutta jos hän ei sitä silloin ymmärtänyt?

Vast. Miksei? Aina ihmisen omatunto neuvoo häntä eteenpäin ja ylöspäin.

Kys. Entä jos hän kielsi omantuntonsa äänen, kun oli niin korkeasti oppinut?

Vast. No eikö silloin ole hyvä, että hän saa alottaa uudestaan?

Kys. Millä lailla karman laki siis vaikuttaa?

Vast. Herran tiet ovat ihmeelliset, sanotaan, ja tämä on aivan totta karman laista. Me tunnemme sangen pintapuolisesti, kuinka se laki vaikuttaa. Sanskritinkielinen sana *karma* merkitsee »teko, toiminta». Koko elämä on toimintaa – ajatuksissa, sanoissa ja töissä – koko elämä on karmaa. Karma on syyn ja seurauksen laki. Jokainen nykyhetki on menneisyyden lapsi ja tulevaisuuden isä. Joka hetkenä me niitämme, minkä ennen olemme kylväneet, ja kylvämme sitä, mitä tulevaisuudessa saamme niittää. Tästä ei ole mitään poikkeusta. Koko ilmennyt maailma on syysuhteen lain alainen. Karman laki vallitsee kaikkialla luonnossa, ja teosofia opettaa, että se ei vallitse ainoastaan ulkonaisten tekojen maailmassa, vaan myöskin sisällisten tunteiden ja ajatusten.

Kys. Mutta kun elämme tämmöisessä ankarasti lakisiteisessä maailmassa, emmehän silloin ollenkaan ole vapaat?

Vast. Päin vastoin. Siinä juuri piilee vapautemme. Vapaus on jotakin, joka meissä kasvaa. Kun tietomme lisääntyy, silloin laajenee vaalivapautemme. Ajatelkaa nyt, että olette puutarhassa, jossa kasvaa omenia ja luumuja. Saatte valita joko omenan tai luumun? Kummanko otatte?

Kys. Otan luumun.

Vast. Niin, ja minä puolestani ottaisin omenan. Miksi otatte luumun?

Kys. Pidän enemmän sen mausta.

Vast. Aivan niin, ja minä pidän omenan itselleni terveellisempänä. Meillä oli siis vapaus valita. Miksi?

Kys. No, sentähden kai, että puutarhan omistaja antoi luvan.

Vast. Oi, oi. Senkötähden te otitte luumun ja minä omenan? Ei, vaan me valitsimme oman tietomme ja kokemuksemme nojalla. Me olimme vapaita, sentähden että tiesimme. Te ette pistä kättänne tuleen, sentähden, että tiedätte sen polttavan. Te ette mene harjaantumatta alastomana ulos talvikylmään, sentähden että tiedätte paleltuvan. Te ette viisaana mene naimisiin ihmisen kanssa, jota ette rakasta, sillä tiedätte tulevanne onnettomaksi. Mikäli teillä on tietoa, sikäli te hallitsette luonnon lakeja. Eikö niin?

Kys. Onhan se niin.

Vast. Siis meidän vapautemme on juuri siinä, että luonto on lakisiteinen, sillä jos tuli toisella kertaa polttaisi ja toisella jäätäisi, silloin emme voisi mitään tietää emmekä milloin voisi kehittyä vapaiksi. Samat lait vallitsevat hengen maailmassa. Mitä ihminen ajattelee, siksi hän ajattelevana olentona muuttuu. Jos nyt puhtaat ja siveelliset ja jumalalliset ajatukset tekisivät ihmisestä toisella kertaa rivon pahantekijän, silloin emme olisi vapaita emmekä oman onnemme seppiä. Mutta kun karman laki on järkähtämätön, kun itsekkäät ja himolliset ajatukset tekevät ihmisestä eläimellisen laiskurin, silloin tiedämme varmasti, että kun semmoisia ajatuksia vältämme, vältämme myös eläimellisyyden ja laiskuuden. Ja me tiedämme, että kun alati pyrimme eteenpäin ja ylöspäin – kauas ja korkealle, – silloin myös kehitymme henkisesti yhä suurempaan tietoon ja vapauteen. Tällöinen on karman laki.

Kys. Jos elämä semmoista on, eihän se pimeätä olekkaan.

Vast. Pimeätä? Ei, valoisa on elämä, valoisa ja suuri. Me olemme luojia, me olemme oman elämänjuoksumme luojia. Jos olemme onnettomat, olemme itse syyvät onnettomuuteemme. Ja tämä tieto meitä lohduttaa, sillä se merkitsee, että onnettomuutemme on ohimenevä. Ilo ja suru vaihtelee, kunnes olemme viisastuneet ja saavuttaneet viisaan tasapainon, jossa vallitsee ikuinen rauha. Kaikki ulkonainen on hetkellistä, kaikki ulkonainen on vaihtelevaa. Ihmisen tosi elämä on hänen omassa povessaan. Kun hän on saavuttanut rauhan sisässään, silloin hän on yhtä onnellinen köyhyydessä kuin rikkaudessa – silloin hänen onnensa on siinä, että hän levittää rauhaa ja rakkautta ympärilleen, silloin hän ei puuhaa omien etujensa puolesta, vaan silloin hän palvelee koko ihmiskuntaa. Oi, suuri on se ihminen, joka on itsekkyytensä ja tietämättömyytensä voittanut! Hän se kelpaa ihanteeksi ja esimerkiksi meille kaikille.

Kys. Mutta kun teidän ihanteenne on tuommoinen – ja minä tunnustan, että se on korkea ja jalo ihanne – silloin kai ette hyväksy sitä yhteiskunnallista työtä, joka koettaa poistaa köyhyyttä maailmasta ja saada kaikkein ihmisten aineelliset olosuhteet yhtäläisiksi?

Vast. Miksi en sitä hyväksyisi? Eikö se ole veljellistä työtä ihmiskunnan onnen puolesta? Oi, se työ on meidän jokaisen velvollisuus. Meidän pitää kaikella tavalla vaikuttaa ihmiskunnan kehitykseen. Kuta suurempi aineellinen hyvinvointi, sitä suurempi sivistys, kuta suurempi sivistys, sitä suurempi vastuunalaisuus, kuta suurempi vastuunalaisuus, sitä suurempi kehitysmahdollisuus. Ja kehitys, kehitys, sehän on jumalallisen viisauden a ja o. Tietysti kaikesta sydämestäni hyväksyn jaloa ja epäitsekästä sosialistista työtä. Täten joudummekin kolmanteen teosofiseen perusoppiin ihmisten vastuunyhdydestä.

Kys. Olen iloinen tätä kuullessani, sillä kuten tiedätte on minussakin vähän sosialistin vikaa.

(Jatk.)

Pekka Ervast.